

Valentina Horvat Kokalj,
kinološka inštruktorka in alisa Katorica Zavarala P&T

TERAPEVTSKI PSI V VRTCIH IN ŠOLAH

V prejšnjih štirih številkah sem pisala o psih kot članih družine, čutečih in inteligentnih bitjih in naši odgovornosti do njih, poznavanju njihovih potreb, želja in interesov ter pomenu poznavanja njihovega zaznavanja okolja in odzivanja nanj, poznavanju razmišljanja in komunikacije psov ter izražanja občutenj in čustev za prijetno sobivanje vseh članov družine. V vrtcih in šolah otroke in vzgojitelje oz. učitelje o vsem tem seznanjajo tudi vodniki s prav posebnimi psi, imenovanimi terapevtski psi.

Organizacije, ki se v Sloveniji ukvarjajo s posredovanjem s pomočjo psa (AAI – Animal Assisted Interventions), kot enega od programov izvajajo tudi izobraževanje s pomočjo psa (AAE – Animal Assisted Intervention). V šolah in vrtcih strokovne osebe terapevtske pare (posebej usposobljene vodnike in pse) vključujejo v vzgojno-izobraževalni proces. Psi so neke vrste pomožni vzgojitelji in učitelji, s pomočjo katerih otroke in mladostnike v sproščnem učnem okolju motivirajo k razmišljanju, iskanju novih informacij in razvijanju domišljije, predvsem pa spodbujajo razvoj spoštljivega in odgovornega odnosa do živali, kar se nemalokrat pokaže tudi v spoštljivem odnosu do ljudi. Pedagogi lahko s pomočjo terapevtskega psa otrokom in mladostnikom na zanimiv način približajo

praktično vsak šolski predmet oz. vzgojitelji v vrtcih pomagajo otrokom na drugačen način spoznavati osnove matematike ali znanje o naravi in družbi; npr. terapevtski psi so nemalokrat tudi dragocena pomoč otrokom in mladostnikom s posebnimi potrebami oz. učnimi težavami. Zadnja leta zelo popularen program, ki se izvaja v vrtcih, šolah in knjižnicah, je program R.E.A.D.® – READING EDUCATION ASSISTANCE DOGS®, licenčni program organizacije Intermountain Therapy Animals iz ZDA. Cilj programa je izboljšati bralno pismenost otrok, povečati motivacijo, interes ter privzgojiti pozitiven odnos do knjig in branja na specifičen način: otrok bere psu. Program vedno poteka samo z enim otrokom. Kot terapija največkrat poteka v šoli. Otroci, ki sodelujejo v

programu, so izbrani s strani strokovne osebe, ravno tako strokovna oseba izbere knjige in osmisli srečanje, postavi cilje za vsakega otroka posebej, spremlja napredek in ga dokumentira. Pri terapiji sodelujejo otrok, pes in vodnik, strokovna oseba pa v samem prostoru, kjer otrok bere psu, ni prisotna. Kot aktivnost poteka največkrat v knjižnici. Otroci se vnaprej prijavijo v knjižnici za enkratno sodelovanje, cilji niso zastavljeni in aktivnosti se ne dokumentira. Namen so motivacija za branje, sproščanje pri branju in zabava ter s tem vzgajanje ljubezni do knjig in branja. Ravno tako pa sodeluje le en otrok na enkrat. Dandanes težava ni toliko neznanje osnov branja, kaže pa se pomanjkanje želje po branju in celo odklanjanje branja, tudi zaradi napačnega učnega pristopa. Otroci raje

gledajo televizijo ali igrajo računalniške igrice, kot da bi jih knjiga popeljala v svet domišljije in jim pomagala odkrivati skrivnosti življenja. Otrok, ki reče, da ne mara brati, tudi manj vadi branje, ker mu ne gre dobro, ne želi brati pred vrstniki v šoli, da se mu ne bi posmehovali, postaja manj samozavesten, odpor do branja pa postaja vse večji. Veliko odraslih, ki je v otroštvu preziralo branje, si tudi kasneje v življenju ne izposoja ali kupuje knjig. Očitno je torej, da samo učiti otroke brati ni dovolj. Privzgojiti jim je treba veselje do branja in uživanja v branju. Pomagata seveda že zgled doma in primeren pristop v vrtcu in šoli, zadnja leta pa na pomoč pridejo tudi psi. Čeprav so psi tisti, ki pomagajo, je zanimivo, da je tak način branja učinkovit ravno zato, ker se otrok ne čuti izpostavljenega kot tarča v nekem programu. Program je zastavljen tako, da daje otroku občutek, da je on učitelj in pomočnik psu. Otrok se počuti koristnega in spoštovanega vrednega. Vsa vprašanja, ki jih vodnik v zvezi z berivom sprašuje, so osredotočena na psa. Otroka se ne izpostavlja in se ne vrši pritiska nanj. Prav otroci z nizko samozavestjo lažje razvijejo odnos s psom kot z drugo osebo. Ob psu se lažje in več časa koncentrirajo, saj se sprostijo in pozabijo na svoje omejitve. Brati psu ni tako strašljivo in to je poseben čas, namenjen samo njim. Ta način branja je zabaven. Pes ne samo, da posluša in da ne kritizira, otroku se celo zdí, da vse razume, tudi njega in njegove težave. Zabaven način učenja, ki pa je veliko učinkovitejši, na kar odrasli velikokrat pozabimo. Različne raziskave kažejo, da branje s pomočjo psa ne le pomaga otrokom hitro napredovati v sposobnosti branja in razumevanju besedila, temveč ti otroci napredujejo tudi na drugih področjih. Branje s pomočjo psa dviguje samozavest in izboljšuje odnose z vrstniki. Poleg tega se ti otroci večkrat sami javijo, da bi brali na glas pred razredom, česar so se pred vključitvijo v program izogibali, raje opravljajo domače naloge, manjkrat izostanejo od pouka, tudi na področju osebne higiene je opazen napredek. Ne nazadnje razvijejo pozitiven empatičen odnos s psom in spoštljiv ter odgovoren odnos do vseh živih bitij na sploh. Poleg tega programa se izvajajo tudi t. i. bralne urice s psi, v Zavodu PET pa smo razvili program Poslušam za PET. Ti programi se od prej navedenega programa razlikujejo predvsem v tem, da branje poteka v skupini in da je navadno vodnik ali učitelj tisti, ki bere. V šolah se namreč učitelji vse pogosteje srečujejo z vse slabšo

slušno pozornostjo učencev. Pogosto morajo navodila ponoviti. Veliko učencev presliši del navodil, zaradi tega zamujajo z delom, se obračajo, sprašujejo sošolce, kaj morejo narediti, in s tem motijo pouk. Otrok, ki dobro posluša, pridobiva večji besedni zaklad in lažje usvaja pravilno strukturo stavka. Vse to pa je tudi prvi pogoj za uspešno učenje branja in pisanja. Otrok z dobro razvito slušno pozornostjo bo lažje razumel navodila, tako doma kot v šoli. Lažje in bolje bo sledil razlagi in zato bo porabil manj časa za učenje. Slušna pozornost je torej pomembna iz več razlogov, predvsem pa za učinkovito delo v šoli in življenju nasploh.

Program Poslušam za PET se izvaja kot sklop aktivnosti enkrat do dvakrat mesečno. Čas delavnic se prilagodi starosti otrok. Terapevtski par obišče skupino otrok vrtcu ali šoli. Vodnik otrokom bere pravljico, pogosto s pasjo tematiko. Branje poteka interaktivno. S posebnimi vajami, skupaj s psom, razvijajo pozitiven odnos do knjig, slušno pozornost, naklonjen in spoštljiv odnos do narave in pozitivne socialne stike. Med branjem se vodnik z otroki pogovarja in praktično prikaže, kakšen je terapevtski pes, z otroki se pogovarja o izvoru psa, o različnih pasmah psov, kako pravilno pristopiti k psu, kako mu ponuditi približek, kaj storiti, če na ulici srečamo psa brez skrbnika ali se ta celo zapodi proti nam, skupaj raziskujejo pasja čutila, pasjo govorico, kako je treba skrbeti za psa in biti odgovorni skrbniki psa, kako biti zgled tudi ostalim in vestno pobirati pasje iztrebke, s psom pa prikaže tudi trike in razne veščine, ki jih psi obvladajo. S pomočjo terapevtskega psa tako pri otrocih poleg vzbujanja pozitivnega odnosa do knjig in želje po branju, večanja besednega zaklada in razumevanja prebranega besedila, razvijanja slušne in usmerjene pozornosti in izboljšanja dolgotrajnejše pozornosti razvijamo tudi naklonjen, spoštljiv in odgovoren odnos do žive in nežive narave. S tem, ko otroke učimo prepoznavanja čustev, potreb in želja psa in primerne kontakta in komunikacije s psom, jim pomagamo tudi pri urjenju in izboljševanju socialnih spretnosti (prepoznavanje lastnih čustev in čustev drugih otrok in prisotnih odraslih ter primerna komunikacija z drugimi otroki in prisotnimi odraslimi) ter izboljšujemo njihovo pripravljenost za sodelovanje v skupinskih aktivnostih. Preko branja o negi in skrbi za psa se otroci učijo tudi o skrbi zase. Nema lokrat se napredek otrok pokaže tudi v izboljšanju njihove lastne samopodobe in samozavesti.

Psi so že pogovorno človekovi najboljši prijatelji. V razmeroma kratkem obdobju njihove evolucije so razvili visoko stopnjo socialne inteligence in so sposobni postaviti tesne medvrstne odnose. Terapevtski psi pa so edinstveni. Niso le primerno vzgojeni, socializirani, šolani, zdravi in negovani, temveč so prav posebnega značaja, saj so zmogni zaupen in pozitiven emocionalni odnos vzpostaviti ne le s svojimi skrbniki, temveč tudi s popolnimi tujci ter v njim tujem okolju. S svojo naklonjenostjo otrokom in mladostnikom, znanjem in igrivostjo, kosmatimi kožuščki, mokrimi smrčki in mahajočimi repki v vrtcih in šolah ustvarijo občutek toplote, domačnosti in varnosti, torej pozitivno ozračje, v katerem se lahko razvijejo zaupni prijateljski medsebojni odnosi med vsemi sodelujočimi. Skupaj z vodniki, ki imajo neskončno radi ljudi in živali, so iznajdljivi, ustvarjalni in vedno pripravljene prisluhniti, tolažiti in pomagati, predstavljajo nadstandard v vzgojno-izobraževalnem procesu.

Nekje sem prebrala, da naj bi Franz Kafka nekoč zapisal, da: »Vse znanje, skupek vseh vprašanj in odgovorov leži v psu.« Menim, da je imel prav, saj so vsi psi, ne le terapevtski, neprecenljivi življenjski učitelji.

Na slikah vodnikinja in terapevtski pes sta z otroki v skupini.
Foto: Jasmina Hekševič